

Katia Michajłowa

Instytut Etnologii i Folklorystyki z Muzeum Etnograficznym
Bułgarska Akademia Nauk
Sofia

O „wielkiej miłości” profesora Petyra Dinekowa. W setną rocznicę urodzin bułgarskiego sławisty (1910–1992)

„Żądny wiedzy uczeń liceum sofijskiego przeczytał w gazecie, że zaczyna się kurs języka polskiego. Był jednym z piętnastu, którzy zapisali się na ten kurs, i jednym z pięciu, którzy go ukończyli. W taki oto sposób rozpoczęła się wielka pasja Petyra Dinekowa, która trwała przez całe jego życie. Przedmiotem tych emocjonalnych zainteresowań była Polska, jej kultura, a przede wszystkim – literatura”¹.

Tymi słowami w 1979 roku rozpoczął swój artykuł polski dziennikarz Michał Szulczewski, redaktor naczelny warszawskiego czasopisma „Widnokręgi”, który kilkakrotnie spotykał się i rozmawiał z prof. Dinekowem. W artykule czytamy dalej: „Prof. Dinekow posiada szerokie kompetencje dotyczące naszej kultury, jej historii i teraźniejszości – zna on wszak osobiście wielu jej twórców lub jest ich dobrym przyjacielem. Czyż człowiek, który był na

¹ М. Шульчевски, *Сънародник хонорис кауза*, „Наша родина” 1979, № 5, с. 9.

ulicy Smolnej u Boya-Żeleńskiego i który niedawno otrzymał nagrodę z rąk Jarosława Iwaszkiewicza, może posiadać inny niż głęboko osobisty stosunek do naszej literatury?”

„Polska pasja” prof. Dinekowa narodziła się już w wieku licealnym i wyrosła na gruncie ogólnego wzmożonego zainteresowania literaturą i kulturą polską w Bułgarii po I wojnie światowej i ogłoszeniu niepodległości państwa polskiego. Pojawiły się wówczas liczne tłumaczenia (choć często z języka rosyjskiego i niemieckiego) utworów wielkich pisarzy polskich, między innymi Adama Mickiewicza, Henryka Sienkiewicza, Stanisława Przybyszewskiego, Kazimierza Przerwy Tetmajera. Powstało Towarzystwo Polsko-Bułgarskie (Полско-българско дружество), które zaczęło wydawać własne czasopismo „Полско-български преглед – Przegląd Polsko-Bułgarski” i serię wydawniczą Biblioteka Polska (Полска библиотека). Szczególną rolę w pogłębianiu dalszych zainteresowań młodego Dinekowa odegrały jego studia na kierunku filologia słowiańska Uniwersytetu Sofijskiego im. Klimenta Ochrydzkiego. Słuchał tam wykładów z literatury polskiej i miał okazję poznać myśl naukową takiego znawcy literatury i kultury polskiej, jakim był profesor Bojan Penew. Wtedy zapoznał się również z przekładami poetów polskich Dory Gabe wykonanymi już bezpośrednio z języka polskiego.

Jednak niewątpliwie największą rolę w utrwaleniu miłości Petyra Dinekowa do literatury, kultury i nauki polskiej odegrała dwuletnia specjalizacja na Uniwersytecie Warszawskim, dokąd po ukończeniu studiów na Uniwersytecie Sofijskim w roku 1934 wysłał go prof. Lubomir Mileticz. Dinekow zyskał w ten sposób szansę ucześnieństwa na wykłady największych polskich uczonych z dziedziny humanistyki (literatury, filozofii, socjologii, folklorystyki, etnografii, językoznawstwa), jak: Stanisław Słoński (w owym czasie kierownik Katedry Sławistyki na Uniwersytecie Warszawskim), Tadeusz Kotarbiński, Władysław Tatarkiewicz, Tadeusz Zieliński, Stanisław Szober, Witold Doroszewski, Marceli Handelsman, Józef Ujejski, Jan Bystron, Julian Krzyżanowski. Pod wpływem wykładów Ujejskiego zapoznał się z całokształtem twórczości Josepha Conrada i napisał o nim artykuł, w którym wysunął tezę, iż twórczość literacka tego pisarza stawia bardzo zbieżne dla literatury polskiej i bułgarskiej pytania metodologiczne.

Jedną z najważniejszych cech tego okresu stało się jednak zainteresowanie folklorem i metodologią badawczą prof. Juliana Krzyżanowskiego. Młody Dinekow ucześniewał na wykłady i seminaria z historii literatury i folkloru polskiego, brał udział w letnich kursach kultury polskiej z udziałem profesora, zapoznał się ze wszystkimi jego badaniami, zwłaszcza w dziedzinie folklorystyki, uczestniczył w dyskusjach z innymi zagranicznymi uczonymi

w gościnnym domu profesora. Później do końca życia polskiego uczonego pozostawał jego serdecznym przyjacielem, bliskim współpracownikiem, popularyzatorem dorobku naukowego², a także jego kontynuatorem w Bułgarii. Podobnie jak mistrz, Dinekow badał folklor przede wszystkim jako twórczość słowną (bez muzyki, tańca, sztuki ludowej), szczególną wagę przywiązując do bliskich związków między folklorem a literaturą. Prof. Petyr Dinekow ogromnie cenił prace Juliana Krzyżanowskiego, takie jak: *Paralele*³, *Polska bajka ludowa w układzie systematycznym*⁴, *Szkice folklorystyczne*⁵, *W świecie bajki ludowej*⁶, zwłaszcza zaś *Słownik folkloru polskiego*⁷, który niezmiennie polecał nam – początkującym polonistom folklorystom. Później wysyłał nas na konsultacje do prof. Krzyżanowskiego, do założonej i kierowanej przez niego Pracowni Literatury Ludowej przy Instytucie Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, po śmierci profesora kierowanej przez jego następczynię Helenę Kapełuś. Dla wielu młodych folklorystów z różnych krajów, którzy właśnie w gabinecie prof. Krzyżanowskiego przez wiele lat regularnie zasięgaliby rady, spotkania i rozmowy z tymi dwoma uczonymi przekształcały się w prawdziwą szkołę⁸. Przez całe swoje życie Petyr Dinekow z estymą mówił o „ogromnej kulturze naukowej, wyjątkowej pamięci, bystrym umyśle i nieprawdopodobnej pracowitości”⁹ Juliana Krzyżanowskiego, którego nazywał swoim drugim nauczycielem naukowego sceptycyzmu (za pierwszego takiego nauczyciela uważał swojego profesora z Uniwersytetu Sofijskiego, wybitnego mediewistę i historyka literatury bułgarskiej Jordana Iwanowa).

Dwuletni pobyt w przedwojennej Warszawie rozbudził również jego trwającą później przez całe życie miłość do teatru polskiego. O spektaklach w Teatrze Polskim, Teatrze Narodowym czy też w Teatrze Reduta, o wybitnych aktorach przedwojennych: Ludwiku Sol skim, Stefanie Jaraczu i Juliuszu Osterwie młody Dinekow pisał w korespondencjach do gazety „Литературен

² П. Динеков, *Завои в развитието на полската литература. Дело то на проф. Юлиан Кшижановски*, „Литературен глас”, год. 8, № 316, 20 май 1936, с. 7; tegoż, *Проф. Юлиан Кшижановски*, „Български фолклор” 1977, № 1, с. 74–76.

³ J. Krzyżanowski, *Paralele: studia porównawcze z pogranicza literatury i folkloru*, Warszawa 1935 (wyd. 2, Warszawa 1961; wyd. 3 rozsz., Warszawa 1977).

⁴ Tegoż, *Polska bajka ludowa w układzie systematycznym*, t. 1–2, Wrocław–Warszawa–Kraków 1962–1963.

⁵ Tegoż, *Szkice folklorystyczne*, t. 1–3, Warszawa 1980.

⁶ Tegoż, *W świecie bajki ludowej*, Warszawa 1980.

⁷ Tegoż, *Słownik folkloru polskiego*, Warszawa 1965.

⁸ Niestety, po śmierci Heleny Kapełuś Pracownia Literatury Ludowej została zlikwidowana.

⁹ П. Динеков, *В предвоенна Варшава*, [w:] tegoż, *От Възраждането до днешния ден*, София 1987, с. 234.

глас”¹⁰. Był pod wrażeniem nie tylko wielkich aktorów i reżyserów teatrów warszawskich, ale także różnorodności repertuaru, organizacji życia teatralnego w mieście, wspaniałej narodowej tradycji dramaturgicznej i teatralnej. Mówił o tym później: „W Warszawie dowiedziałem się, czym jest teatr światowy”¹¹. Ta miłość do teatru polskiego zbliżyła go po latach do jednego z największych współczesnych krytyków teatralnych, który odegrał również inną rolę w jego życiu, o czym będzie jeszcze mowa w dalszej części artykułu.

Ale być może największe wrażenie wywarło na nim zapoznanie się z twórczością i osobą polskiego pisarza, krytyka literackiego i teatralnego, historyka, tłumacza, felietonisty, eseisty, autora pamiętników, poety i satyryka bohemy krakowskiej – Tadeusza Boya-Żeleńskiego. Spotkanie z tym wielkim intelektualistą polskim pozostawiło trwałe ślad w życiu Dinekowa; każdy z nas, pozostających w kontakcie z profesorem, mógł posłuchać interesujących i zabawnych opowieści o jego udziale w cotygodniowych sobotnich *jour fixe* w domu Boya, gdzie zbierali się pisarze, artyści, malarze i gdzie młody Dinekow miał niezwykłą okazję poznać poetkę Marię Pawlikowską-Jasnorzewską, aktorkę Jadwigę Mrozowską i inne sławy literatury i kultury polskiej. Boy-Żeleński na długie lata urzekł go „liberalizmem i humanizmem, walką z bałwochwalstwem literackim, poszukiwaniem nowych kryteriów moralnych i społecznych, swobodą ducha”, co sprawiło, że napisał później, iż to dzięki Boyowi odkrył „nową Polskę, a raczej – nowy aspekt Polski”, który bardzo mu się spodobał¹². Tego pisarza polskiego, „polemistę i burzyciela spokoju literackiego” Petyr Dinekow uważał za swego trzeciego nauczyciela sceptycyzmu naukowego. W roku 1935 Dinekow wysłał z Warszawy do gazety „Литературен глас” artykuł o Boyu¹³, pisał ponownie o nim zaraz po wojnie¹⁴, a wiele lat później znów przypominał o tym wielkim humaniście polskim, dając nam, młodym polonistom bułgarskim, do tłumaczenia jego utwory eseistyczne lub teksty pisane dla słynnego krakowskiego kabaretu literackiego Zielony Balonik (1905–1912). Z drugiej strony taktownie zwracał uwagę polskim kolegom, że być może z powodu swych „pozycji antyklerykalnych i antykatolickich” Boy nie jest w Polsce wystarczająco doceniany¹⁵.

¹⁰ Tegoż, *Из варшавските театри (Специална кореспонденция)*, „Литературен глас”, год. 7, № 261, 6 февруари 1935, с. 3.

¹¹ Тамże, с. 242.

¹² Тамże, с. 240.

¹³ П. Динеков, *Живи хора – жива литература. По стъпките на Бой-Желенски*, „Литературен глас”, год. 7, № 266, 13 март 1935, с. 4–5.

¹⁴ Tegoż, *В борба за нова Полша*, „Славяни”, год. 1, 1945, № 1, с. 18–19.

¹⁵ Tegoż, *В предвоенна Варшава*, с. 242.

W roku 1934 upłynęło sto lat od ukazania się poematu Adama Mickiewicza *Pan Tadeusz*, rocznicy tej towarzyszyły w Warszawie wielkie uroczystości. Zainteresowanie Petyra Dinekowa polską epopeją narodową zrodziło się jeszcze w Bułgarii pod wpływem badań prof. Bojana Penewa nad twórczością poetów romantyków Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego oraz mesjanizmu w ich twórczości. Z okazji jubileuszu ukazały się nowe okolicznościowe wydania poematu i wiele nowych rozpraw naukowych, które Dinekow czytał z zainteresowaniem. Wśród nich wyróżniał monografię prof. Stanisława Pigoń¹⁶. Dinekow uczęszczał na wykłady poświęcone poematowi i na recytacje utworu w wykonaniu sławnych aktorów warszawskich. Pisał o tym następująco: „Od czasów tych uroczystości datuje się moje trwałe zainteresowanie wielkim dziełem Mickiewicza”¹⁷. O tym wydarzeniu kulturalnym w stolicy Polski Dinekow wysłał obszerną korespondencję do gazety „Литературен глас”¹⁸ i wnikliwy artykuł do czasopisma „Полско-български преглед”¹⁹. W artykule analizował problemy recepcji poematu w Polsce w różnych okresach literackich i dyskusje polskich środowisk literackich na temat wartości epickich i estetycznych, poetyki i znaczenia dydaktycznego utworu, które w roku 1934 zaowocowały uznaniem poematu za „symbol tego, co polskie, i uosobienie historii polskiej w przeszłości, terażniejszości i przyszłości”.

Petyr Dinekow w 1935 roku odbył także trzymiesięczną specjalizację na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, gdzie ponownie uczęszczał na wykłady i seminaria z literatury i kultury polskiej²⁰. W tym okresie odwiedzał też Uniwersytet Lwowski, o czym pisywał do swojego profesora z Uniwersytetu Sofijskiego Aleksandra Teodorowa-Bałana²¹.

Podkreślić należy ogromną zasługę Petyra Dinekowa w badaniu i popularyzacji polskiej poezji romantycznej w Bułgarii po powrocie ze specjalizacji na Uniwersytecie Warszawskim i Jagiellońskim. Już w roku 1939 z jego

¹⁶ S. Pigoń, „*Pan Tadeusz*”. *Wzrost – Wielkość – Sława. Studium literackie*, Warszawa 1934 (wyd. 2, Warszawa 2001; wyd. 3, Kraków 2002).

¹⁷ П. Динеков, *В предвоенна Варшава*, с. 236.

¹⁸ Tegoż, *Стогодишнината на „Пан Тадеуш”*, „Литературен глас”, год. 6, № 235, 20 май 1934, с. 3.

¹⁹ Tegoż, „*Пан Тадеуш*” и съвременна Полша, „Полско-български преглед”, год. 11, 1935, № 2–3, с. 103–120.

²⁰ J. Rusek, *Polsko-bułgarskie stosunki naukowe w okresie międzywojennym*, [w:] *Bułgarzy na Uniwersytecie Jagiellońskim w okresie międzywojennym*, red. J. Rusek, W. Stępnia-ki-Minczewska, Kraków 2002, s. 11.

²¹ Н. Димчева, *Първи литературни опити. Из архивното наследство на акад. Петър Динеков*, [w:] *Спомени и размисли за Петър Динеков. 100 години от рождението му*, София 2010, с. 31.

udziałem zaczęła wychodzić seria Polscy Pisarze (Полски писатели), która miała być kontynuacją słynnej biblioteki Bojana Penewa²². Petyr Dinekow był już wówczas asystentem w Katedrze Języków Słowiańskich (Seminarium Słowiańskie) na Wydziale Historyczno-Filozoficznym Uniwersytetu Sofijskiego im. Klimenta Ochrydzkiego. Mimo okupacji hitlerowskiej w Polsce, a następnie wkroczenia Niemców do Bułgarii Petyr Dinekow prowadził kurs języka polskiego i ćwiczenia z literatury polskiej, kontynuował też przedwojenną tradycję organizowania wieczorów poezji polskiej. Młodzież polska, która uciekła przed okupacją hitlerowską i znalazła schronienie oraz możliwość studiów w Bułgarii, z wdzięcznością wspominała po latach poparcie okazywane jej przez młodego asystenta i profesorów bułgarskich. Jedną z tych osób była Wanda Smochowska (w późniejszym okresie wybitna bułgarystka, historyk literatury), często zapraszana przez Dinekowa na jego seminaria w charakterze recytatorki poetów polskich, a szczególnie *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza. O tych latach napisała we wspomnieniach: „I słowa te [o ojczyźnie z poematu *Pan Tadeusz* – przyp. K. M.] dźwięczały w salach wykładowych Uniwersytetu Sofijskiego nawet wówczas, kiedy Niemcy byli już w Bułgarii. Gdyby wśród słuchaczy znalazł się donosiciel, zapewne Petyr Dinekow nie zostałby pochwalony za swoją aktywność i miłość do literatury polskiej”²³. W tym czasie Petyr Dinekow przygotował również wybór tekstów z literatury polskiej do antologii *Полска книжовна реч в образци* (Polski język literacki w przykładach), która została wydana w roku 1941 pod redakcją prof. Stożana Romanskiego. Wszystko to oraz atmosfera panująca na Seminarium Słowiańskim (kierunek filologia słowiańska) Uniwersytetu Sofijskiego w czasie wojny skłoniło studentów polskich różnych specjalności, aby odnosili się do niego jako do „instytutu miłości do Polski; do Polski i do literatury polskiej”²⁴.

Petyr Dinekow ma też zasługi w „krzewieniu przedwojennych tradycji polonofilskich podczas najtrudniejszego okresu lat pięćdziesiątych”²⁵ w Bułgarii. Po wojnie pisał artykuły o Adamie Mickiewiczu do czasopism literackich i gazet, podkreślając jego znaczenie jako poety, który wytyczył nowe drogi poezji polskiej i stworzył polską literaturę narodową, nadając jej wymiar europejski²⁶. Dinekow był inicjatorem publikacji najpełniejszych do tej pory

²² *Спомени и размисли за Петър Динеков...*, с. 300.

²³ В. Смоховска-Петрова, *Ванда в страната на българските чудеса (Спомени и размисли)*, София 2009, с. 35.

²⁴ *Спомени и размисли за Петър Динеков...*, с. 307.

²⁵ Тамże, с. 301.

²⁶ П. Динеков, *Адам Мицкевич. Живот и творчество*, „Училищен преглед”, год. 46, 1947, № 1–2, с. 79–98; tegoż, *Адам Мицкевич*, „Септември”, год. 1, 1949, № 6, с. 113–122;

dział wybranych Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego w wydawnictwie Narodowa Kultura (Народна култура), został redaktorem tych wydań i autorem obszernych przedmów²⁷. A co najważniejsze – przez kilka lat był inspiratorem, redaktorem i konsultantem poetki Błagi Dymitrowej podczas jej pracy nad tłumaczeniem *Pana Tadeusza*, wydanego w Bułgarii w roku 1959 (wyd. 2 1979). W obszernej przedmowie Dinekow zapoznawał czytelnika bułgarskiego z historią powstania tego „najbardziej reprezentacyjnego utworu w literaturze polskiej”, jego ideowo-tematycznym i artystycznym bogactwem: „*Pan Tadeusz* to coś szczególnego i wyjątkowego – genialny utwór, który jest ucieleśnieniem polskiej historii, polskiego bytu, polskiej natury, duszy narodu polskiego. To jeden z nielicznych takich utworów na świecie, które niczym w soczewce skupiają najbardziej typowe cechy epoki, wykazują najwspanialsze osiągnięcia artystyczne narodu, odzwierciedlają rozwój i doświadczenie całej literatury narodowej – jak *Boska komedia* Dantego w literaturze włoskiej czy *Faust* Goethego w niemieckiej”²⁸. Dinekow napisał artykuł, w którym przeszedł wcześniejsze próby tłumaczenia fragmentów poematu na język bułgarski, nie tylko z języka polskiego, ale także z rosyjskiego, przez takich poetów, jak Iwan Wazow, Dora Gabe i in.²⁹ Informując o podobnych próbach w innych krajach, podkreślał z satysfakcją, że w Bułgarii zakończyły się one pełnym sukcesem³⁰, co zostało docenione przez stronę polską, kiedy doszło do uhonorowania polską nagrodą państwową Błagi Dymitrowej. Dinekow przywiązywał dużą wagę do tych licznych prób przekładu poematu

tegoż, *Адам Мицкевич – велик поет на славянството*, „Литературен фронт”, год. 5, № 29, 19 март 1949, с. 3; tegoż, *Творчеството на Адам Мицкевич*, „Народен фар”, год. 6, № 1377, 9 април 1949, с. 2.

²⁷ Tegoż, *Адам Мицкевич* [przedm.], [w:] А. Мицкевич, *Избрани произведения*, ред. П. Динеков, София 1955, с. 3–31; tegoż, *Юлиуш Словацки* [przedm.], [w:] Ю. Словацки, *Избрани произведения*, ред. П. Динеков, София 1958, с. 3–19.

²⁸ Tegoż, *Поемата „Пан Тадеуш”* [przedm.], [w:] А. Мицкевич, *Пан Тадеуш или последната саморазправа в Литва. Шляхтишка история от годините 1811–1812 в дванадесет стихотворни книги*, прев. от пол. Бл. Димитрова, ред., предг. и бел. П. Динеков, София 1959, с. 5.

²⁹ Tegoż, *Bułgarskie przekłady „Pana Tadeusza”*, „Pamiętnik Słowiański” VII, 1957, s. 17–30.

³⁰ Tegoż, *Съдбата на „Пан Тадеуш” в България*, [w:] *Славистични изследвания. Сборник посветен на VI международен славистичен конгрес*, София 1968, с. 367–378. Zob. też: tegoż, *Между свои и чужди. Литературни статии*, София 1969, с. 107–120. Polski przekład: *Losy „Pana Tadeusza” w Bułgarii*, [w:] *Literatura, komparatystyka, folklor. Księga poświęcona Julianowi Krzyżanowskiemu*, red. M. Bokszczanin, S. Frybes, E. Jankowski, Warszawa 1968, s. 334–343; zob. też: tegoż, *O bułgarskiej literaturze, folklorze i związkach z Polską*, red. J. Magnuszewski, przeł. T. Dąbek-Wirgowa, Warszawa 1977, s. 527–541.

na język bułgarski, podkreślając z kolei, iż „żaden inny duży utwór poetycki w literaturze światowej nie miał w Bułgarii takich losów – ani *Boska komedia* Dantego, ani *Faust* Goethego, ani *Eugeniusz Oniegin* Puszkina”, i tłumaczył to wysiłkiem poetów bułgarskich, zmierzającym do stworzenia bułgarskiej epepei narodowej w podobnym stylu³¹.

W artykule *Adam Mickiewicz w Bułgarii* Petyr Dinekow dokonał analizy oceny twórczości Mickiewicza przez krytykę literacką w Bułgarii i wpływu poety na rozwój literatury bułgarskiej. Po raz pierwszy pisał o związkach między *Sonetami krymskimi* Adama Mickiewicza a *Sonetami macedońskimi* Iwana Wazowa, o wpływie Mickiewicza na poezję takich poetów bułgarskich, jak Kirył Christow, Pejo Jaworow i Elisaweta Bagriana, o wpływie *Pana Tadeusza* i *Dziadów* na Pencza Sławejkowa i kształt jego poematu *Кървава нецен*³². Dinekow prowadził również wnikliwe badania porównawcze między innymi nad twórczością Adama Mickiewicza i Penczo Sławejkowa³³, na temat wpływu polskiej poezji romantycznej na twórczość Christo Botewa³⁴, o przekładach poezji polskiej Dory Gabe³⁵, obrazach Bułgarii w literaturze polskiej XIX wieku³⁶. Zasługi Petyra Dinekowa w sferze upowszechnienia wiedzy czytelnika bułgarskiego na temat romantyków polskich są bardzo duże. Podsumowała to później prof. Teresa Dąbek-Wirgowa: „Rola prof. Dinekowa w bułgarsko-polskim zbliżeniu kulturalnym w okresie powojennym może być porównywana jedynie z tą, jaką po I wojnie światowej odgrywał prof. Bojan Penew”³⁷.

Zainteresowanie Petyra Dinekowa twórczością pisarzy polskich i jego działalność związana z jej popularyzacją w Bułgarii obejmuje nie tylko twórczość romantyków. Badał i pisał artykuły o twórczości Stefana Żeromskiego³⁸

³¹ Tegoż, *Losy „Pana Tadeusza” w Bułgarii*, s. 527.

³² Tegoż, *Адам Мицкевич в България*, „Септември”, год. 8, 1955, № 10, s. 82–97.

³³ Tegoż, *Пенчо Славейков и Адам Мицкевич*, [w:] *Сто години Пенчо Славейков. Юбилеен сборник*, София 1966, s. 182–184. Zob. wersję rozszerzoną: tegoż, *Между свои и чужди...*, s. 80–94.

³⁴ Tegoż, *Христо Ботев и Полюша*, [w:] *Stosunki literackie polsko-bułgarskie*, red. J. Śliżiński, Wrocław 1971, s. 17–24. Wersja rozszerzona w języku polskim: tegoż, *Christo Botew a Polska*, [w:] tegoż, *O bułgarskiej literaturze, folklorze...*, s. 542–557.

³⁵ Tegoż, *Дора Габє и полската литература*, [w:] tegoż, *Между свои и чужди...*, s. 102–106. Zob. tłumaczenie polskie: tegoż, *O bułgarskiej literaturze, folklorze...*, s. 558–563.

³⁶ Tegoż, *Българска тематика в полската литература през XIX в.*, [w:] *Od Wisły do Maricy. От Висла до Марица*, red. J. Rusek, Kraków 1985, s. 79–84.

³⁷ *Спомени и размисли за Петър Диников...*, s. 301.

³⁸ Tegoż, *Десет години от смъртта на Стефан Жеромски*, „Литературен глас”, год. 8, № 293, 11 декември 1935, s. 5.

i Bolesława Prusa³⁹. Jak sam podkreślał w swoich wspomnieniach o przedwojennej Warszawie, „poezja Skamandrytów po prostu mnie zauroczyła”⁴⁰. Obszerny artykuł poświęcił również trzem wielkim poetom z kręgu czasopiisma „Skamander”: Leopoldowi Staffowi, Julianowi Tuwimowi i Konstantemu Ildefonsowi Gałczyńskiemu⁴¹, stając się jednocześnie inicjatorem wydania ich zbiorów poetyckich w wydawnictwie Narodowa Kultura, redaktorem i autorem przedmów do tych wydań⁴². Jego zainteresowania kierowały się także ku współczesnym poetom polskim – pisał o Adamie Ważyku i Julianie Przybosiu z Awangardy Krakowskiej. Tłumaczył poezję Jarosława Iwaszkiewicza i pisał o jego prozie⁴³, a także o poezji i eseistyce Mieczysława Jastruna⁴⁴. Popularyzował twórczość Władysława Broniewskiego (był inicjatorem wydania jego wierszy w wydawnictwie Narodowa Kultura, redaktorem i autorem przedmowy⁴⁵). Z pokolenia poetów powojennych najwyżej cenił Tadeusza Różewicza⁴⁶.

Prof. Dinekow przez całe życie aktywnie uczestniczył w życiu literackim i naukowym Polski, co roku był stałym gościem spotkań pisarzy polskich, członkiem mieszanych komisji bułgarsko-polskich, konferencji naukowych z dziedziny historii literatury i folklorystyki. W Bułgarii przyjmował pisarzy polskich, gości Związku Literatów Polskich, polskich uczonych, dziennikarzy, działaczy kultury; jako członek zarządu Towarzystwa Polsko-Bułgarskiego regularnie wygłaszał odczyty na temat literatury i kultury polskiej itp.⁴⁷ Był traktowany jako konsul polski w Bułgarii i najwierniejszy przyjaciel Polski. Jego działalność naukowa dotyczyła różnych dziedzin humanistyki, ale

³⁹ Tegoż, *Болезлав Прус* [przedm.], [w:] Б. Прус, *Кукла. Роман*, прев. от пол. Д. Икономов, София 1955, с. 5–18.

⁴⁰ Tegoż, *В предвоенна Варшава*, с. 236.

⁴¹ Tegoż, *Трима полски поети. Стаф – Тувим – Галчински*, „Септември”, год. 7, 1954, № 3, с. 153–159.

⁴² Tegoż, *Юлиан Тувим* [przedm.], [w:] Ю. Тувим, *Лирика*, София 1964, с. 5–13; tegoż, *Поезията на К. И. Галчински* [przedm.], [w:] К. Галчински, *Сервус, мадона. Лирика*, прев. от пол. П. Стефанов, София 1966, с. 5–16.

⁴³ Tegoż, *Ярослав Ивашкевич* [przedm.], [w:] Я. Ивашкевич, *Червените щитове*, прев. от пол. М. Иванова, София 1974, с. 5–12.

⁴⁴ Tegoż, *Мечислав Яструн – поетът и есеистът* [przedm.], [w:] М. Яструн, *Между словото и мълчанието*, прев. от пол. К. Митова, София 1985, с. 5–9.

⁴⁵ Tegoż, *Владислав Броневски* [przedm.], [w:] Вл. Броневски, *Лирика*, ред. П. Динков, София 1961, с. 5–16.

⁴⁶ Tegoż, *Съвременната полска поезия* [przedm.], [w:] *Съвременни полски поети*, съст. и ред. Д. Габе, Бл. Димитрова, П. Караангов, П. Стефанов, София 1967, с. 5–14.

⁴⁷ *Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-bułgarskich*, t. 2, 1944–1960, red. W. Balcerak, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1985, s. 141–142, 152.

literatura i kultura polska zawsze pozostawały na stałe w polu jego zainteresowań naukowych. Sam zwykł był o sobie mówić: „Moim obowiązkiem jest literatura bułgarska, moją miłością – literatura polska, a z folklorem tylko flirtuję”⁴⁸.

Polscy naukowcy i państwo polskie odpowiedziało na jego stałe zainteresowania i wielką miłość. W 1977 roku w Warszawie w prestiżowym Państwowym Wydawnictwie Naukowym pod redakcją wybitnego literaturoznawcy sławisty prof. Józefa Magnuszewskiego opublikowano obszerny zbiór jego prac na temat bułgarskiej literatury średniowiecznej, odrodzeniowej i współczesnej, folkloru bułgarskiego, pisarzy polskich i bułgarsko-polskich związków literackich⁴⁹. Za swoje badania nad twórczością pisarzy polskich od Mikołaja Reja po Wilhelma Macha oraz za popularyzację literatury i kultury polskiej został uhonorowany orderem „Zasłużony dla Kultury Polskiej” (1972) i Złotym Krzyżem Zasługi (1979). 22 sierpnia 1973 roku delegacja bułgarska na VII Międzynarodowy Kongres Słowistów w Warszawie była świadkiem wielkiego wydarzenia – prof. Dinekow został uhonorowany tytułem doktora honoris causa Uniwersytetu Warszawskiego, tego samego uniwersytetu, który po Uniwersytecie Sofijskim odegrał najważniejszą rolę w jego życiu. Wydarzenie to prof. Dinekow określił później jako drugi najpiękniejszy moment jego życia (pierwszy to wykład inauguracyjny na Uniwersytecie Sofijskim podczas wyboru na docenta w roku 1941)⁵⁰.

Zakończę te wspomnienia refleksją o nagrodzie bardzo ważnej dla samego Petyra Dinekowa z powodu jego fascynacji teatrem polskim i Boyem-Żeleńskim. W 1978 roku podczas Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego w Sofii miałam szczęście pracować jako tłumacz nestora polskiej krytyki teatralnej Wojciecha Natansona, który okazał się wielkim wielbicielem twórczości Boya-Żeleńskiego i autorem poświęconej mu książki. Książkę tę później sam Dinekow określił jako jedną z najlepszych współczesnych prac o tym pisarzu. Za moim pośrednictwem obaj wybitni humaniści nawiązali znajomość. Jeszcze w tym samym roku profesorowi przyznano prestiżową nagrodę Stowarzyszenia Kultury Europejskiej SEC. Przewodniczącym Sekcji Polskiej SEC był ulubiony pisarz Dinekowa Jarosław Iwaszkiewicz, sekretarzem – Wojciech Natanson, a laureatami nagrody tacy twórcy, jak kompozytor Witold Lutosławski i filozof Władysław Tatarkiewicz.

⁴⁸ H. Czajka, *Petyr Dinekow jako badacz folkloru*, [w:] *Bułgarzy na Uniwersytecie Jagiellońskim...*, s. 97.

⁴⁹ P. Dinekow, *O bułgarskiej literaturze, folklorze...*

⁵⁰ Бл. Димитрова, *Отсам и отвъд. Силуети на приятели*, София 1992, с. 115.

Dogłębna znajomość literatury, kultury i nauki polskiej oraz trwały wkład w jej popularyzowanie w Bułgarii, niezależnie od koniunktury – nawet w latach okupacji hitlerowskiej w Polsce czy też w czasie stanu wojennego w latach osiemdziesiątych XX wieku – uczyniły prof. Dinekowa wyjątkowym przyjacielem Polaków. I być może znowu słowa Michała Szulczewskiego dają najpełniejsze wyobrażenie o stosunku Polaków do uczonego bułgarskiego i uznaniu dla jego zasług: „Profesor Dinekow nie jest naszym rodakiem z pochodzenia, ale niewątpliwie jest nim sercem i rozumem. Jest on naszym rodakiem honoris causa”⁵¹.

przełożyła *Danuta Najdenowa*

⁵¹ М. Шулчевски, *Сънародник хонорис кауза*, с. 10.